

Каква је узрочно-последична веза између правила о српској граматици и правила о математичким израчунавањима и статистичким резултатима? Како би изгледао српски књижевни језик ако бисмо се у писменом изражавању својих мисли користили, рецимо, либерално-демократском анархијом у граматици? Ако би, свако по свом (авангардно-либералном) нахођењу, конструисао реченице изван правилама означеног редоследа речи или њиховом завршетку? Одговор на ово питање можемо да замислимо у много примера (види поднаслов).

А како би изгледало ако бисмо математику или статистику третирали на исти начин, не водећи рачуна о томе како смо стигли до резултата? Ако бисмо тврдили да у соби од 4 квадрата може да стане 650 људи и тачка? Или да је $2+2$ једнако пет? Одговор на ово друго питање, за разлику од првог, не морамо да замишљамо. Оно постоји у безброј примера. Као, рецимо, бројне и различите бесмислене тврдње да српска дијаспора има 2, 3 или више од 4 милиона припадника. Код ових тврдњи (где нико не помиње како је дошао до њих), о изреченим конкретним бројкама припадника нашег расејања, треба да обратимо и пажњу КО их све и на какав начин изриче у јавности. Јер, једно је када, рецимо, Жика пекар у кафани „Код Стоје“ (и то је јавно место) са криглом пива испред себе каже свом друштву да је „у Другом рату поклано два и по милиона Срба“ или да „нас сада у свету има најмање пет милиона“. А друго је када, рецимо, један државни министар (поготово ако је то ресор за дијаспору или још горе, читава институција као што је једно министарство) у својим јавним наступима потенцира сасвим конкретан број припадника дијаспоре – много пре него што се приступило њеном пребројавању и тиме дошло до крајњег резултата. И то у тренутку када у Србији још нико није одредио шта

у ствари, означава појам „дијаспора“ и кога све овај термин обухвата. Како ћемо, уопште, да се, на пример, пребројимо колико нас је у свету са актуелним српским пасошем? Колико је од тога оних који се осећају Србима? Колико је деце у свету чији су родитељи Срби, а они су, у међувремену, узели држављанство (туђе) земље у којој су се родили и чији потомци више неће имати никакве везе са српском државом, итд? Укратко, ради се о скоро немогућој мисији. Никада нећемо моћи прецизно да кажемо колико нас има у расејању. Можемо само, уз претходни велики рад и труд да одредимо приближну бројку (уз услов да претходно направимо државни и национални консензус око одговора на питање

КО

је, у ствари, српска дијаспора). Доћи до приближне бројке Срба у расејању неће бити нимало лако, јер најпре треба да се одреде јасни критеријуми и начин пребројавања. Ако бисмо кренули од почетка, значи уз помоћ државне статистике и досадашњих

пописа становништва – нећемо имати баш јасан фундамент: Ниједан досадашњи попис није протекао без политичких проблема, политичких притисака, самоволне интерпретације бројки као и њиховој злоупотреби. Све досадашње пописе становништва тешко је поредити због различитих метода који су тада примењивани, али и због промене државних граница кроз посматрано раздобље. Тако је попис у Краљевини Југославији 1931. године одржан у атмосфери унутрашњих националних напетости. Онај из 1971. организован је и спровођен у време тзв. хрватског „масовног покрета“ („Маспок“). Наредне пописе из 1981. и 1991. године, косовски Албанци су бојкотовали (оба пута извршена је само процена албанског становништва на Косову и Метохији на основу (таквих проблематичних) ранијих пописа, односно њиховог демографског раста. Наравно, ни последњи попис од 2002. године није ни трећи пут спроведен међу косовским Албанцима, с обзиром на познате догађаје и чињеницу да се од 1999. године, територија Косова и Метохије налази под међународним протекторатом. Попис из априла 1991. године, одржан је у време почетка распада СФРЈ итд. Овим хоћу да кажем следеће: ако су и резултати досадашњих пописа становништва у самој земљи под великим знаком питања, како ћемо тек, онда, да се пребројимо у иностранству? Зар било који резултати након било каквог организованог пребројавања Срба у расејању у некој ближој будућности (које актуелно Министарство за дијаспору планира), ако се не направи права стратегија пребројавања и висока сигурност/гаранције да ће се највећи број наших људи у иностранству позитивно одазвати (у шта лично сумњам) неће бити контрапродуктивни? Ја овде говорим о огромној одговорности оних који на себе преузимају један овако велики корак у овом веома важном пројекту. Јер ако он не буде имао озбиљан, квалитетан, сигуран ток и само делимично успе, онда неко ново пребројавање више никада нико у будућности неће моћи да иницира. Да ли су тога свесни господин министар Срећковић и његови најближи сарадници? А ако јесу, зашто, онда, још сада, пре него што је овај пројекат и започет, излазе и појединачно и као институција у јавност са конкретним бројкама српске дијаспоре? Наравно, и не само они. Без конкретних и квантитативних података не можемо дубље да анализирамо одређени проблем, а потом да тражимо погодно решење за исти. Досадашње одсуство интереса за утврђивањем прецизнијег броја српских расељеника по свету допринео је злоупотреби у дневнополитичке и друге сврхе. Многе официјелне државне институције, али и српска удружења из дијаспоре, многи појединци, наступали су у јавности са конкретним цифрама које су требале да служе као покриће за њихове тврдње или појачају „аргументацију“ у настојањима да се постигну одређени (жељени) лични, институционални или партијски ефекти и циљеви.

Зато такве особе морамо да упозоримо да, ако већ било ко од њих помиње некакве конкретне математичке бројке, онда је та особа дужна и да објасни (аргументовано и научно) како и којом методом израчунавања је дошла до њих? Тврдња о једној бројци подразумева да исту аутор није измислио или тек тако „одвалио“, већ да иза такве тврдње стоје конкретна сазнања базирана на основним математичким и статистичким операцијама. У супротном, њихова тврдња неће бити нимало сериознија од оне Жикине кафанске, са почетка овог текста.

Ако узмемо у обзир моју горе наведену аргументацију о проблемима досадашњег укупног демографског израчунавања по националној основи, па и матерњем језику, онда стварно није јасно на основу чега било ко данас уопште може и сме да тврди да се у овом тренутку у свету налази два, четири или шест милиона припадника српске дијаспоре? Док се не изврши озбиљно истраживање овог проблема и док се не дође до конкретнијих цифара, они који наводе или тврде било који конкретан број требало би, бар убудуће, да напомену „према општим, али непотврђеним проценама око... толико и толико милиона Срба у дијаспори...“ . Израчунавање броја наших људи у расејању, понављам, није могуће, али се може доћи барем до њиховог приближног броја, користећи се актуелним статистикама држава у којима наши људи тренутно бораве у највећем броју, у сарадњи са многим институцијама из земље и расејања, али и уз помоћ наредног пописа становништва, где би се приступило и упиту испитаника о члановима породице који се налазе у иностранству. За овакву акцију неопходна је најшира подршка, а о медијима и да не говорим. Међутим, ако држава покуша(ва) да бројност дијаспоре „израчуна“ и презентује на један, крајње дилетантски начин, као што је то био „попис дијаспоре“ из 2002. године (према коме дијаспора у укупном збиру броји 400.000 људи, а тога се данас нико, па ни министри не придржавају, нити ико сноси кривицу за узалудне трошкове једног таквог „пребројавања“) онда то довољно говори о њеној неозбиљности и безвољности да се на прави начин конфронтира са овим проблемом.

На крају, поменућу још један, последњи пример искривљавања статистичких резултата: дана 29.12.08, београдска Политика публиковала је текст (у коме тврди да дијаспора има 3,5 милиона припадника округло) под чудним насловом „Дијаспора тражи посао“ са подацима проистеклим из онлајн анкете (названој: „недавно истраживање“) коју су месецима заједно спроводили Министарство за дијаспору и београдска агенција за посредовање кадровима „Инфостуд“. Према том прилогу и, како се каже, на основу одговора 1.000 испитаника из расејања, њих чак 68,3% планирају да се врате у Србију, 30% би се можда вратило уколико добију понуду за посао, а само 1,70% не жели да се врати. А када је реч о „нивоу образовања људи из дијаспоре“, према поменутој анкети само 0,30% нема основну школу, 12,5% има средњу школу, двогодишњу или трогодишњу вишу или високу школу има 16%, факултет пуних 45%, а специјализацију, докторат или магистратуру чак 26,20%. Из ове анкете и овако интерпретираних резултата читаоци стичу погрешан утисак да је преко половине свих припадника српске дијаспоре високо образована и да најмање две трећине њих планира свој скори повратак у отаџбину. А нигде се не наводи да је реч, заправо, о анкетираним особама путем интернета на који се одазвала само одређена циљна група, заинтересована за могући повратак, али само под одређеним условима (иначе анкета не би трајала месецима) а да највећи и репрезентативан број људи, који се уопште не служи интернет технологијом из било којих разлога, није ни учествовао у овако промашено интерпретираној анкети.

Осим тога, овакав начин интерпретације самог новинарског прилога (у коме у

Дијаспора у српској статистици („фрлање сас бројке“)

Пише: Милан Вучковић

понедељак, 12 јануар 2009 19:56

поднаслову стоји да би „Срби из расејања највише желели да раде у државној управи и јавним предузећима“) изазива једно негативно расположење према дијаспори од стране најмање око 30% незапослених у самој Србији који дијаспору третирају као нелојалну конкуренцију у актуелној или предстојећој борби за неко достојније радно место, али и других грађана из матице (довољно је видети реакције на овај текст у онлајн издању Политике).

Дакле, на крају, шта још рећи о српском начину интерпретације математике и статистичких приказа о дијаспори након претходно наведених примера? Ја сам, ето, делимично рекао своје, а Ви размислите и додајте своје мишљење.

(Аутор је председник Центра за дијаспору из Обреновца)